



# AFSCHEID NEMEN VAN EEN OVERLEDENE VOLGENS DE ORTHODOXE KERK



Bernard Peckstadt - Verrijzenisicoon

## De verrijzenis

Het mysterie van de verrijzenis vormt de **kern van het geloof** in Jezus Christus. Voor de orthodoxe kerk betekent dat met zekerheid dat de dood niet het einde is. De dood hoort onvermijdelijk bij het leven, maar na de dood volgt de opstanding. **De overledene blijft eeuwig leven bij God in de hemel.**

## Stervensbegeleiding

Wanneer iemand weet dat hij of zij gaat sterven, begint de **stervensbegeleiding**. Ik, vader Bernard, biedt een luisterend oor, ga in gesprek en sta mensen vooral bij met gebed. Als de stervende dat belangrijk vindt, neem ik de biecht af. Normaal gezien gebeurt dat in de kerk aan de lezenaar. Is dat niet meer mogelijk, dan aan het sterfbed. Er zijn specifieke gebeden die horen bij de biecht voor stervenden. Daarnaast is het **sacrament van de ziekenzalving** een ritueel bij het sterven, maar we gebruiken het ook voor heling en genezing. De **communie** is het laatste sacrament dat bij sterven wordt toegediend, meestal aansluitend op de ziekenzalving. Voor veel mensen is de aanwezigheid van een orthodoxe priester, en het krijgen van de laatste sacramenten, echt belangrijk in die laatste momenten van het leven.

## Na de dood

Onmiddellijk na het sterven of voor de kist wordt gesloten, bidden we samen met de dichte familie het **Trisagion**. De hymne van het Trisagion is die van de aartsengelen ter ere van de Heilige Drie-eenheid. Zo leiden we de overledene, samen met de engelen, binnen in het Koninkrijk Gods. Daarna wassen we het dode lichaam met olie en wijn en wikkelen we het in een wit doek. Dat ritueel hoort meer bij de traditionele orthodoxe landen, waar mensen vaak thuis sterven en opgebaard worden. Hier in Vlaanderen gebeurt het enkel bij de priesters. De begrafenisondernemer verzorgt meestal het lichaam van leken. We plaatsen meestal een **icoontje** bij de overledene in de kist. Het gebeurt dat mensen iets extra vragen en dan doen we dat. Bij de Russische traditie hoort bijvoorbeeld een papieren kroontje.

## Begrafenis (ceremonies)

Volgens de traditie van de orthodoxe kerk houden we de **dienst van overledenen enkel in de kerk**. Daarom is het van groot belang dat de familie of begrafenisondernemer snel contact met ons opneemt, zodat we de nodige regelingen kunnen treffen. Een uitvaart is voor orthodoxen geen afscheid, maar wel een **overgang naar het eeuwige leven**. Het is een mooi gebeuren. De kist wordt binnengebracht met de voeten naar het Heiligdom dat naar het Oosten is georiënteerd. In diezelfde oriëntatie staat het altaar, een plaats waar enkel de priester, diaken en misdienaars mogen komen.

Heel af en toe kiezen mensen voor een open kist. Op de kist ligt een icoon van de verrijzenis en bloemen. De dienst wordt bijna volledig (a capella) **gezongen door het koor**. Alle onderdelen liggen vast en zijn voor elke begrafenis dezelfde. Tijdens de **homilie** vertelt de priester over leven en dood en over de overledene, wat hem of haar typeerde en betekenis gaf. Aan het eind van de dienst geven alle aanwezigen een **afscheidskus** op het icoon en eventueel ook op de kist. Op dat moment geef ik elke gelovige een bloemetje mee - een teken van medeleven en hoopvol geloof - met het gebed *'voor de eeuwige rust voor de ontslapen dienaar (dienaars)...'*

Iedereen volgt de kist naar de begraafplaats voor een tweede ceremonie. Ik bid opnieuw het Trisagion en de kist wordt in het graf

neergelaten. Er wordt **olie, wijn en wierook over de kist gegoten**. Soms, wanneer de familie daarvoor heeft gezorgd, strooien we 'koliva' op de kist. Dat is een graanshotel die symbool staat voor eeuwig leven. Tot slot gooit iedereen een handvol aarde op de kist. Het graf wordt gesloten met een grafsteen en deksteen. Meestal staat er een kruis op.

De orthodoxe kerk **staat crematie niet toe**, want orthodoxen geloven dat het lichaam, net zoals Christus, uit de dood opstaat.

### Herdenkingen

Voor de orthodoxe kerk is het herdenken van de doden na de begrafenis heel belangrijk. Familie en vrienden onderhouden de begraafplaats met zorg en houden verschillende herdenkingsdiensten, in de kerk of aan het graf zelf als de familie dat vraagt. Ze vinden plaats na drie, negen en veertig dagen na het overlijden. Ook na drie, zes, negen en twaalf maanden herdenkt men de overledene. Daarnaast herdenkt de gemeenschap op vier zaterdagen per jaar alle overledenen.

Het is de bedoeling dat leden van de familie dit nauw opvolgen. In de mate van het mogelijke doen we dat zelf. Het is de verantwoordelijkheid en plicht van nabestaanden om de doden levend te houden. **Een mens is pas echt dood als hij niet meer herdacht wordt.**

### Tijden veranderen

In de Orthodoxe Kerk komen veel **verschillende nationaliteiten** samen en dat is eigen aan de tijd waarin we vandaag het geloof beleven. In hun thuisland hebben mensen andere gewoontes en dat maakt dat kleinere rituelen hier soms een beetje verschillen. Toch zijn de grote lijnen en opvattingen voor iedereen dezelfde.

Bijvoorbeeld. We merken dat het niet meer evident is om het laatste luik van de uitvaart op de begraafplaats zelf te houden. Dat vraagt extra aandringen. Meestal lukt het wel. Soms moeten we wat meer afstand houden of even weggaan terwijl de kist neergelaten wordt. Dan doen we dat, met respect voor de regels en de veiligheid.

*\*De orthodoxie baseert zich op de zeven oecumenische concilies. Die concilies tekenden in de eerste duizend jaar na Christus de krijtlijnen voor het geloof (credo) en de vorm van de Kerk. Oorspronkelijk waren de katholieke en orthodoxe kerk één, tot de splitsing in 1054.*

*\*Deze tekst kwam tot stand met dank aan het project 'Tijd voor afscheid' | Een project van Dienst Diversiteit en de Erfgoedcel van de Stad Brugge, FMDO, Vormingplus regio Brugge, Stedelijke Academie Brugge en huisvandeMens.*



#### INZENDER

Bernard Peckstadt



#### LOCATIE

8000 Brugge



#### THEMA

Feesten, rituelen en sociale gebruiken



#### TREFWOORD

#ritueel #levensbeschouwelijk gebruik #religie